

ענף הבקר בכפר יחזקאל בתשכ"ב

גדושי המזון המרוכז. השינוי בעדר שחל בתשכ"ב מודגם בטבלה הבאה:

פרטים	פרות	מבכירות	עגלות	ראשים	ט"ה עגלים
העדר					
ב-1.10.61	292	90	291	190	863
העדר					
ב-1.10.62	360	89	322	239	1010
ההפרש	+68	-1	+31	+49	+147

היו ימים כשבועלי עדרים היו חוגגים את "יום אלף הליטרים" וכפר יחזקאל רשאת להתגאות בכך שעדר הבקר שלה מינה כבר למעלה מ-1000 ראש, כשמספר הבעלים שלו הוא סביב 55 בס"ה, כלומר — כ-20 ראש במוצע ליחידה משקית. הגדלת עדר הפרות במושב זה היתה צריכה עתה כדי לזכות במיכסת שיווק גבוהה ככל אפשר בטרם תחול ההקפאה בייצור ובשיווק. מובן מאליה שההרחבה של העדר באה מגידול פרות חלי-פין במקום, ולא חס וחלילה מקניה מהחוץ; אילו היה קורה כדבר הזה הרי היתה כפרייחזקאל מקי פחת את שמה הטוב מימים עברו, כשהיא נתפר-סמה כבר לפני 30 שנה כספק עיקרי של בקר לגידול למשקים חדשים. מהעיון בטבלאות הדו"ח מתקבל הרושם שהוצאת הפרות בתשכ"ב היתה מרוסנת יותר, מחמת המגמה להבטיח מיכ-סתייצור גבוהה בשנה הקובעת (בתשכ"ב). מסתבר שהוצאו בתשכ"ב 83 פרות בס"ה, המה וות 28.4% מעדר הפרות ההתחלתי (292), או 24.2% ממספר הפרות הממוצע שהוחזק במשך השנה. תשומת לב מיוחדת מעוררת העובדה שלמרות הפסילה, או הוצאת הפרות המצומצמת (לעומת זו המבוצעת בשנים האחרונות בהרבה עדרים, וביחוד בעדרים קיבוציים), ידעו בוקרי כפרייחזקאל לשמור על רמת תנובה יפה למדי. כפי שמשקף הדבר מתוצאות ביקורת התנובה: כ-18% מהפרות הניבו תנובות שנעו בין 4000 ל-4500 ק"ג ושאר הפרות (82%), תנובתן נעה בין 5000 ל-7900 ק"ג בתקופות חליבה נורמא-

מושב זה, שמראשית ימיו ראה בענף הבקר את עמוד התווך של המשק, ממשיך במסורת זו עד היום, אם כי במספר משקים ותיקים נאלצו לחסל את הענף או לצמצמו בצורה דרסטית מחמת סיבות שונות. במפקד שנערך בתחילת תשכ"ג נמצאו 55 בעלי-משקים שהחזיקו בבקר, אולם רק 44 מביניהם מופיעים כייצרני חלב רציניים; השאר, או שאינם מחזיקים פרות כלל ומסתפקים בהחזקת עגלות ועגלים, או שמסתפקים בפרה אחת להספקה עצמית של חלב. יש לציין באופן מיוחד את המגמה לקיים יחידת עדר-פרות גדולה יותר באותם המשקים שרואים את ענף הבקר כמקור הכנסה עיקרי. לפי הדו"ח משנת תשכ"ב יוצא שהמספר הממוצע השנתי של פרות לכל משק מהסוג הנ"ל נע בין 5 ל-10, ורוב חלקם של אלה שיחידת עדר הפרות שלהם נעה סביב 10-8 פרות למשק; ממילא משתקף דבר זה גם בתנובת החלב הכללית לכל משק, אשר נעה בתשכ"ב בין 30 אלף (מינימום) ו-74 אלף (מאק-סימום). ייצור החלב הכללי הסתכם בתשכ"ב ב-1¼ מיליון ק"ג חלב מעדר פרות שמנה בממוצע שנתי 342 פרה. התנובה הממוצעת לפרה כשנה עמדה על 5080 ק"ג עם 3.46% שומן. התנובה הממוצעת בתשכ"ב פחתה לעומת תשכ"א כ-310 ק"ג והיא מוסברת בהגדלה ניכרת של העדר. תופעה מעוררת — מתכונת השומן בחלב, שהיא יציבה יותר ושומרת על רמתה זה כ-3 שנים. אין להניח שאחוז השומן בעדר כפרייחזקאל הוא גבוה מזה שבמשקים הקיבוציים בגלל סלקציה מיוחדת בכיוון זה; מתקבל על הדעת שהשוני בתפריט המזון, הוא המונע פחיתת השור מן עד לדרגה של העדרים הניזונים בתפריטים

The value of pelleting the concentrate part of the ration for lactating cattle. J. Dairy Sci. 39: 1448.

4. Appleman, R.D. and Addis, D.G. 1960. Pelleted hay mixture enables dairy cattle to give more milk with less butterfat. Calif. Agric. 14, No. 9: 12.

5. Snedecor, G.W. 1946. Statistical methods, 4th ed. p. 421. Iowa State College Press, Ames Iowa.

יתאושש שוב השוק לפרות לגידול ולחליבה הרי ייאלצו גם בוקרי כפרייחוקאל להועיד חלק מהעי גלות למרבק, לפטמן ולהוציאן לשוק הבשר בגיל של 8—10 חדשים, כי יש להניח שבגיל זה בשרן לא יהיה שמן במיוחד, והמחיר שיושג עבורן ייר תיר גם ריווח נאות לפטמים.

חבל שבדו"ח לא הובאו פרטים על האספקה שהוגשה לעדר. לדו"ח כזה יש גם תפקיד של הדרכה ומסופקני אם ניתן ללמוד הרבה על מימ שק הענף וריווחיותו אם מובאות רק הידיעות על תנובות, מבלי לציין את היקף האספקה ומ היתה לגבי המושב בכללותו ולגבי משקים טי פוסיים, תוך הבלטת טיפוסים קיצוניים (מיני מום ומאקסימום) וכן הממוצע. אמנם מובאת בדו"ח תכנית המספוא המשקי לקראת השנה הב אה, אבל אין לדעת באיזו מידה היא תוגשם. דרך אגב ארשה לעצמי להעיר שמתכנני תכנית אספקה זו צימצמו יתר על המידה את חלקו של המספוא הגס בתפריט המזון השנתי, ומתקבל הרושם שסומכים יותר מדי על המזון המרוכז. בלוח הגראפי של תכניות ההזנה מוקצבת השחת לחודשי החורף בעיקר; האין לחשוש לפחיתת השומן בחודשי הקיץ מחמת חסר שחת ומוג הא יר החם גם יחד? ואולי יש מקום לשיפור הרכב התפריט מבחינה זו כשלרשות בוקרי כפרייחוק קאל עוד עומדים שטחי פלחה בבעל?

י. עצמון

ליות. הישג זה של בוקרי כפרייחוקאל מלמדנו שאף בתנאי מושב, כשהעדר מוחזק ב-55 מש קים אינדיבידואליים, וכששיעורי הפחת בו עומ דים על רמה נורמאלית (25%), ניתן לקיים רמת תנובה נאה למדי. מהדו"ח אנו למדים שהחתירה לביעור הנמושות שבעדר הפרות היתה עקבית ומתמדת ובודאי חל גם שיפור בתנאי האחזקה במשקים מסויימים; כתוצאה מכך התבלטה בשר לוש השנים האחרונות התקדמות ניכרת בהגדלת אחוז הפרות בעלות כושר הייצור הגבוה, מ-5000 ולמעלה מזה; בתש"ך היה חלקן של אלו בעדר 73%, בתשכ"א — 75% ובתשכ"ב — 82%. מס תבר איפוא שגם התנובה הממוצעת לפרה בכל משק עלתה ומספר המשקים בעלי תנובות נמר כות ממוצעות לכל פרה הולך ופוחת בשיעורים ניכרים; בה בשעה שבתש"ך עמד אחוז המשקים בעלי תנובות ממוצעות שעד 5000 על 32 הרי בתשכ"ב פחת מספרם של אלה עד ל-14%.

אין לנבא מראש מה תהיה התפתחות הענף לעתיד לבוא; יתכן שיחידת הפרות לכל משק עוד תלך ותגדל בהתחשב עם ההתקדמות במיכון החליבה גם במושבים, אולם במקרה זה תצוף בעיית עודפי העגלות שכבר עכשיו אינה קלה לפתרון שיניח את הדעת. בתחילת שנת תשכ"ג נמצאו בעדר המושב 322 עגלות מכל הגילים ועוד 89 מבכירות. אפילו תחריף הסלקציה והפ סילה בעדר הפרות הרי די יהיה ב-100—120 מב כירות שתחלפנה את הפרות היוצאות, ואם לא

כיצד פותרים הנורבגים את בעיית עודפי החמאה?

בהודמנויות שונות הצענו להחזיר לייצרנים כמויות חמאה במחיר מוזל, לשם הסרת לחץ העודפים על השוק ולשם חיסכון בהוצאות האיחסון והפחת שמגיע לעיתים לכדי 25% מערך החמאה. הצענו שחמאה זו תימכר למשק במחיר ממוצע שבין מחירי חמאה ומרגרינה. הצעתנו זו נדחתה מדי פעם בהנמקות שונות. כגון: חמאה זו עשויה לחזור לשוק, החקלאים אינם יכולים לשאת אף במחיר הממוצע שהוא גבוה יחסית לעומת מחיר המרגרינה, ועוד.

מסתבר שהנורבגים גורסים אחרת: „אם אין אני לי מי לי!“ למרות הצריכה הנכונה מאוד באופן יחסי של חלב ומוצרי חלב באופן כללי, העמיסו הייצרנים הנורבגיים על עצמם צריכת 4 מיליון ק"ג חמאה. שהם 20% מכל ייצור החמאה בנורבגיה בשנת 1962. כן הוחזרו לחקלאי נורבגיה 4.7 מיליון ק"ג גבינה שהם 11% מכלל הייצור. כמויות אלו הוחזרו למשקים באופן יחסי לייצור שלהם ובמחירים מוזלים. משק הבקר והחלב הוא אחד הענפים החשובים ביותר בחקלאות הנורבגית. עדר הבקר מונה 1.1 מיליון ראשים ובכלל זה כ-600 אלף פרות חולבות. התנובה הממוצעת לפרה היא סביב 2500 ליטר לפרה. לביקורת התנובה נתונות כ-200 אלף פרות ותנובתן הממוצעת היא בגבולות 3500 ליטר. בס"ה קיבלו המחלבות הנורבגיות 1.33 מיליארד ליטר חלב בשנת 1962, לעומת 1.28 מיליארד ליטר בשנת 1961, היינו עליה ב-4%. א. שמאראנד